

Aayushi International Interdisciplinary Research Journal

Peer Reviewed and Indexed Journal

ISSN 2348-638x

Impact Factor 7.331

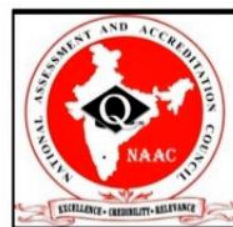
*Theme of Special Issue Proceedings of NAAC Sponsored National Seminar
On*

Challenges and Future Prospects in Online Submission of SSR

(Special Issue : No. 108, 30 April 2022)

**Dayanand Arya Kanya
Mahavidyalaya Jaripatka,
Nagpur**

Chief Editor

Mr. Pramod P Tandale

Executive Editor

Dr Shraddha Anilkumar

Convener and Principal

Dayanand Arya Kanya Mahavidyalaya, Jaripatka, Nagpur

Co-Editors

Dr Sujata Chakravorty

Organising Secretary and Head Dept. of English

Dayanand Arya Kanya Mahavidyalaya, Jaripatka, Nagpur

Dr Mugdha Deshpande

Organising Secretary and Asso. Prof. Dept. of Commerce

Dayanand Arya Kanya Mahavidyalaya, Jaripatka, Nagpur

Dr Sudhakar Thool

Head-Learning Resource Centre,

Yashoda Girls' Arts & Commerce College, Nagpur

Organising Committee

Dr Indu Mamtani
Dr Ritu Tiwari
Mrs. Anita Sharma
Dr Chetna Pathak
Dr Babita Thool
Ms. Divya Patekar

Dr Tanuja Rajput
Dr Sujata Sakhare
Dr Monali Masih
Mrs. Varsha Agarkar
Dr Meena Balpande
Mrs. Jaya Gangwani

No part of this Special Issue shall be copied, reproduced or transmitted in any form or any means, such as Printed material, CD – DVD / Audio / Video Cassettes or Electronic / Mechanical, including photo, copying, recording or by any information storage and retrieval system, at any portal, website etc.; Without prior permission.

Aayushi International Interdisciplinary Research Journal

ISSN 2349-638x Impact Factor 7.331

website www.aiirjournal.com

Special Issue No.108 April 2022

Disclaimer

Research papers published in this Special Issue are the intellectual contribution done by the authors. Authors are solely responsible for their published work in this special Issue and the Editor of this special Issue are not responsible in any form.

Sr. No.	Name of the Author	Title of Paper	Page No.
51.	Dr. Hemchandra Narsingrao Deshmukh	International Quality Assurance Cell (IQAC): Method, Mechanism and Machinery for Academic Excellence in Higher Educational Institutions	187
52.	Dr. Rajendra Raut	Online Submission of SSR- Practical Problems and Solution	195
53.	Dr.Nishita Rahul Ambade Dr. Iftekhar Hussain	स्व-अध्ययन रिपोर्ट तैयार करने में शिक्षण संसाधन केंद्र की भूमिका	197
54.	डॉ. सुजाता साखरे	'राष्ट्रीय मूल्यांकन एवं प्रत्यायन परिषद' (NAAC) में महाविद्यालय की गुणवत्ता बढ़ाने में शिक्षक की भूमिका	202
55.	प्रा. वर्षा आगरकर	NAAC प्रक्रिया एवं SSR	205
56.	प्रा. अनिता शर्मा	एसएसआर की तैयारी में समन्वयक तथा आईक्यूएसी की भूमिका	208
57.	डॉ. नीलम हेमंत वीरानी	मूल्यांकन एवं प्रत्यायन प्रक्रिया के मापदंड एवं अधिभार	211
58.	श्री राम मीलन कुम्हार	ऑनलाईन एस. एस. आर. की प्रस्तुतीकरण में चुनौतीया और भविष्य की संभवनाए	216
59.	डॉ. सूर्यकांत कापशीकर	इतिहास विषयाच्या अध्ययन-अध्यापन कार्यात ICT चा वापर: काळाची गरज	220
60.	डॉ. बबीता मनिष थूल	राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि मान्यता परिषदेचे आव्हान	224
61.	डॉ. भुषण वा. आंबेकर प्रा. ग्यानचंद पी.ऐलानी	ग्रंथालय व्यावसायिक आणि भविष्यातील ग्रंथपाल	228
62.	डॉ. प्रज्ञा एस. जुनघरे	राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि मान्यता परिषद (NAAC) आणि निकष	231
63.	डॉ. महेंद्रकुमार कटरे	ICT च्या उपयोगातून शिक्षणात सुलभता	234
64.	प्रा.डॉ.रंजना जिवने	करिअर कट्टाचे नॅक मूल्यांकनात योगदान	236
65.	डॉ. गोकुला भालेराव, डॉ. माधुरी खोब्रागडे	शैक्षणिक संस्थांचा दर्जा व नॅक	240
66.	प्रा. ग्यानचंद पी.ऐलानी डॉ.भुषण वा. आंबेकर	सोशल मीडिया आणि ग्रंथालय: एक सहजीवन	244

शैक्षणिक संस्थाचा दर्जा व नॅक

डॉ. गोकुल भालेराव, डॉ. माधुरी खोब्रागडे

गृह अर्थशास्त्र विभाग,

एस.एस.गर्ल्स कॉलेज, गोंदिया

उच्च शिक्षण देशाला लवकरात लवकर प्रगतीकडे नऊ शकते. या कारणामुळे भारत सरकारने उच्च शिक्षणासाठी भारतामध्ये युनिव्हर्सिटी आणि कॉलेजेस फार मोठ्या प्रमाणात उघडण्याची परवानगी दिलेली आहे. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणासाठी दुसऱ्या देशामध्ये जाण्याची आवश्यकता राहणार नाही. युनिव्हर्सिटी आणि कॉलेजमध्ये उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता व मुलभूत सुविधांची पडताळणी नॅक (NAAC) अंतर्गत केली जाते त्यामुळे शिक्षणाचा दर्जा हा चांगला राहतो.

भारतामध्ये उच्च शिक्षणाच्या अनुदानासाठी विश्वविद्यालय अनुदान आयोग UGC (University Grants Commission) अनुदान देते. अनुदान देण्याच्या अगोदर युजिसीला युनिव्हर्सिटी आणि कॉलेजेसचे मानदंड पडताळण्याची आवश्यकता पडली आणि त्यासाठी युजिसीने १९९४ मध्ये राष्ट्रीय मुल्यांकन आणि प्रत्यायन परिषदेची (NAAC) स्थापना केली. युजिसी अंतर्गत NAAC पूर्ण रूपात एक वित्तपोषित स्वायंत संस्था आहे. युजिसी अंतर्गत निर्धारित युनिव्हर्सिटी आणि कॉलेजेच्या मानकाची पडताळणी करते.

नॅकचा फुल फॉर्म "National Assessment & Accreditation Council" असा आहे. यालाच " राष्ट्रीय मुल्यांकन आणि प्रत्यायन परिषद" असे म्हणतात. ही संस्था उच्च शिक्षण इतर शैक्षणिक संस्थांचे मुल्यांकन आणि मान्यता देणारी संस्था आहे. नॅकचे मुख्यालय बंगलोर कर्नाटक येथे आहे. "Excellence credibility Relevance" हे नॅक चे ब्रिद आहे. नॅक हे शिक्षण मंत्रालय, भारत सरकार या मुळ खात्याशी संबंधित आहे. www.naac.gov.in असे याचे संकेतस्थळ आहे.

मुल्यांकन आणि मान्यता याद्वारे कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेचा दर्जा आणि शैक्षणिक गुणवत्ता ओळखल्या जाते. शैक्षणिक प्रक्रियेत संस्थेची कामगिरी, अभ्यासक्रमाची निवड आणि अमलबजावणी, शैक्षणिक दर्जा आणि मुल्यांकन, विद्यार्थ्यांचे निकाल संसोधन कार्य आणि विद्याशाखा सदस्याचे प्रकाशन, मुलभूत सुविधा आणि संसाधनाची स्थिती, संस्था, प्रशासन, आर्थिक स्थिती आणि विद्यार्थी सेवा इ. ची नोंद घेतली जाते.

नॅक मुल्यांकन अंतर्गत CGPA (Cumulative Grade Point Average), Grading System ला यामध्ये १.५ न्युनतम ग्रेड आणि अधिकतम ग्रेड ४ आहे. मुल्यांकनाच्यावेळी नॅक युनिव्हर्सिटी आणि कॉलेजमध्ये असलेल्या सुविधेनुसार ग्रेड देत असते. या ग्रेड नुसार त्यांना मान्यता दिली जाते.

विविध शैक्षणिक संस्थांचे मुल्यांकन नॅक पुढील श्रेणीद्वारे करते ते खालीलप्रमाणे आहे.

संस्थात्मक श्रेणी	अक्षरात्मक श्रेणी	कामगिरी निष्कर्ष	संस्थेची कामगिरी
3.51 - 4.00	अ++	मान्यता प्राप्त	खुप चांगला
3.26 - 3.00	अ+	मान्यता प्राप्त	खुप चांगला
3.01 - 3.25	अ	मान्यता प्राप्त	खुप चांगला
2.76 - 3.00	ब++	मान्यता प्राप्त	चांगला
2.51 - 2.75	ब+	मान्यता प्राप्त	चांगला
2.01 - 2.50	ब	मान्यता प्राप्त	चांगला
1.51 - 2.00	क	मान्यता प्राप्त	समाधानकारक
Less than 1.50	ड	मान्यता प्राप्त	असमाधानकारक

नॅक मुल्यांकनाअंतर्गत ज्या संस्थेला अ++ श्रेणी मिळते, त्यामध्ये शिक्षण घेण्याचा स्तर खुप चांगला आहे हे समजल्या जाते आणि ज्या संस्थेला ड (D) श्रेणी मिळते त्यामध्ये शिक्षणाचा स्तर असमाधानकारक आहे त्यामुळे त्यांना मान्यता दिली जात नाही.

सध्याच्या वेळेला सर्वच शिक्षण संस्थासाठी नॅकची मान्यताप्राप्त असणे अत्यंत आवश्यक आहे. जर उच्च शिक्षण संस्थाना नॅकची मान्यता प्राप्त नसेल तर ती संस्था सरकारच्या अनेक योजनापासुन वंचित राहते. यावरुन उच्च शिक्षणामध्ये नॅकचे महत्त्व लक्षात येते. नॅक चे महत्त्व निर्विवाद आहे.

नॅक मार्फत देशातील ३५० पेक्षा जास्त विद्यापीठाचे आणि ७००० पेक्षा जास्त कॉलेजचे राष्ट्रीय मुल्यांकन केले गेले. नॅकचे पहिले अध्यक्ष प्रा. राम रेड्डी तर संचालक अरुण निगवेकर होते

नॅकचे मुख्य ध्येय?

नॅकचे मुख्य ध्येय खालीलप्रमाणे आहे.

१. उच्च शैक्षणिक संस्था किंवा त्यांचे युनिट किंवा विशिष्ट शैक्षणिक कार्यक्रमाचे किंवा प्रकल्पाचे नियतकालिक मुल्यांकन मापन आणि मान्यता यांची व्यवस्था करणे.
२. उच्च शैक्षणिक संस्थामध्ये अध्यापन शिक्षण आणि संसोधनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी शैक्षणिक वातावरणाला प्रोत्साहन देणे.
३. उच्च शिक्षणात स्वयंमुल्यमापन, नवकल्पनांना प्रोत्साहन देण्यासाठी दर्जेदार संसोधन अभ्यास आणि प्रशिक्षण कार्यक्रम घेणे.

नॅकचे फायदे :

१. एखादा कॉलेज नॅकने निर्धारित केलेल्या सर्व मापदंडाला खरा उतरत असेल आणि अ++ श्रेणी मिळत असेल तर युजीसी अंतर्गत त्या कॉलेजला वित्तीयसहायता आणि सर्व शिकत असलेल्या विद्यार्थ्यांना त्याचा फायदा मिळतो आणि कॉलेजमध्ये शिक्षणाचे नवे आणि आधुनिक तंत्र समाविष्ट केले जाते.
२. या माध्यमातुन संस्थेद्वारे मिळणा-या शिक्षणाच्या गुणवत्तेवर समाजाची विश्वसनियता अवलंबुन असते.
३. संस्थेला एक नवी दिशा आणि ओळख मिळते.
४. योजना आणि साधने यांच्या आंतरिक गुणाची ओळख होते.

नॅकचे मुल्यांकन (NAAC Rating)

१. सर्वात अगोदर नॅक शैक्षणिक संस्थेत पाठयक्रम चालु आहे हे पाहतात. आजच्या दर्जेदार पाठयक्रमानुसार पाठयक्रम आहे का ते पाहतात त्यामध्ये कोण कोणते घटक अंतर्भूत आहेत हे पाहिले जाते.
२. शैक्षणिक संस्थामध्ये Research Faculties कशी आहे? समोर त्याचा विस्तार होउ शकते का हे पाहिल्या जाते.
३. संस्थेमध्ये अनुसंधान करण्याची चांगली सुविधा असेल तर त्याला चांगले मानले जाते.
४. विद्यार्थ्यांची प्रगती कशी आहे? संस्थेमध्ये असलेल्या सोयीमुळे विद्यार्थी आनंदी आहेत का? हे पाहिल्या जाते.
५. संस्थेमध्ये संगठण आणि प्रबंधनाची व्यवस्था कशी आहे? संस्थेमध्ये विद्यार्थी आणि संगठण यामध्ये अनुशासन कशा प्रकारचे आहे हे नॅकद्वारे पडताळल्या जाते.
६. मुल्यांकनासाठी संस्थेमध्ये Infrastructure आणि वातावरण कसे आहे? शिक्षणासाठी आवश्यक सर्व साधने उपलब्ध आहेत का? संस्थेमध्ये मुख्य /प्राथमिक सुविधा आहेत का? त्याची सध्यास्थिती कशी आहे? या सर्व आधारावर संस्थाचे मुल्यांकन केले जाते.

नॅक कडुन मान्यता :- कॉलेज नॅककडुन मान्यता खालील प्रक्रियेने घेतात.

NAAC Accreditation Process

UGC आणि MHRD यांनी अनिवार्य केले आहे की कॉलेजनी नॅकला मुल्यांकन आणि मान्यतेच्या प्रक्रियेसाठी स्वअध्ययन रिपोर्ट तयार करणे आवश्यक आहे.

- सर्वात अगोदर संस्थेला नॅक अंतर्गत परिभाषित मापदंडाच्या आधारावर संस्थान/ विभागाद्वारे स्वअध्ययन रिपोर्ट तयार करावी लागते.
- नॅकची एक चमु साईटवर व्हिजीटच्या माध्यमाने स्वअध्ययन रिपोर्टची पुष्टी करते.
- नॅकच्या कार्यकारी समिती अंतर्गत मुल्यांकन आणि मान्यतेवर अंतिम निर्णय घेतल्या जाते.
- मान्यता प्रक्रियेमध्ये कॉलेज अंतर्गत एक स्वअध्ययन रिपोर्ट तयार करावी लागते आणि कुलपतीच्या तीन-चार सदस्यांच्या टिमद्वारे या रिपोर्टला सबमिट केले जाते.

या शिवाय कॉलेजचे सुक्ष्म निरीक्षण करून त्यांची ताकत, कमी, संधी आणि ज्या क्षेत्रात सुधारण्याची गरज आहे त्याची संस्थेच्या समोर माहिती ठेवल्या जाते. कॉलेजच्या अधिका-यांसोबत चर्चा केली जाते या Grading ची Validity पाच वर्षांपर्यंत असते.

IQAC म्हणजे काय?

राष्ट्रीय मुल्यांकन आणि मान्यता परिषदेच्या प्राथमिक हेतु शिक्षणाचा दर्जा वाढविणे हा आहे. NAAC समितीने अंतर्गत गुणवत्ता हमी कक्ष IQAC स्थापन करण्याची कल्पना मांडली. IQAC कडे उच्च गुणवत्तेचा निवार्ह उपाय म्हणण पाहिले जाते. दर्जेदार शिक्षण देणे, आणि त्यांचे मुल्यांकन करणे ही एक न थांबणाली प्रक्रिया असल्याने IQAC त्यांच्या अध्यापनाच्या प्रवासात यांना पाठिंबा देण्यासाठी HEI सोबत काम करीत असते.

राष्ट्रीय मुल्यांकन आणि मान्यता परिषद अंतर्गत गुणवत्ता हीमी समिती (Internal Quality Assurance Cell) ही एक अशी रचना आहे जी शैक्षणिक संस्थांना त्यांच्या कामाची रणनीती सुधारण्यासाठी आणि शिक्षणाचे परिणाम आणि उद्दिष्ट्ये साध्य करण्यासाठी मदत करते. IQAC ही केवळ समिती नाही हे एक सहभागी आणि सुविधाजनक युनिट आहे. हे युनिट सर्वात्कष्ट व्यवहार्य घोरणे आखण्यासाठी प्राध्यापक संदस्यासोबत जवळून काम करते. संस्थेला प्रगतीच्या दिशाने नेणारे सातत्यपूर्ण कार्यप्रणाली सादर करणे हे त्यांचे ध्येय आहे. IQAC सर्व संभाव्य पैलुचा विचार करते जसे नविन तंत्र तयार करणे कार्यसम आणि वेळेवर होणा-या कामाच्या प्रक्रिया, शैक्षणिक संसोधन, परवणारे कार्यक्रम, नाविन्य पूर्ण पध्दती, शिक्षणाच्या आधुनिकीकरणासाठी ICT वापर, गुणवत्ता जतन करण्यासाठी सर्वात्तम मुल्यमापन पध्दती, ध्यय साध्य करण्यासाठी उत्कृष्ट पायाभुत सुविधाची खात्री तसेच संस्थेच्या व्यतीरिक्त विद्यार्थ्यांवर अध्यापन शिक्षणाचा सकारत्मक प्रभाव पाडण्याची ताकत ठेवतात. सातत्यपूर्ण कामगिरी केल्यास IQAC एकदरीत विकासाकडे नेते.

IQAC कार्य :

IQAC चे कार्य पुढील प्रमाणे आहे.

- सातत्यपूर्ण कामासह दर्जेदार बॅचमार्क तयार करणे.
- शैक्षणिक तसेच गैरशैक्षणिक शिक्षण उद्दिष्ट्ये गाठण्यासाठी मापदंड तयार करणे.
- विद्यार्थी केन्द्रीत अध्यापन शैक्षणिक वातावरण तयार करणे.
- शिक्षणातील नवोपकामासाठी ED Tech उपकरणे कार्यक्षमतेने वापरण्यासाठी कॉलेजला (प्राध्यापकांना) सक्षम करणे.
- सर्वोत्कृष्ट पध्दतीसाठी विद्यार्थी, प्राध्यापक (महाविद्यालय) आणि पालकाच्या अभिप्राय विचारात घेवून दर्जेदार शैक्षणिक वातावरणासाठी विविध कार्यशाळा आणि चर्चा सत्रे आयोजित करणे.
- कालकमानुसार सर्वकियाकल्पांचे दुरुस्ती करण करणे आणि सुधारणांवर लक्ष ठेवणे.
- NAAC साठी १०० टक्के अचुक MIS अहवाल तयार करणे.
- NAAC च्या सुचना नुसार वार्षिक गुणवत्ता हमी अहवाल (AQAR) तयार करणे आणि सादर करणे.

IQAC ची रचना :

वर निर्देशित केलेली कार्य अचुकपणे पारपाडली जातात का याची खात्री करण्यासाठी IQAC दिलेल्या पदानुक्रमाचे अनुसरण करून कार्य करते. IQAC मध्ये शैक्षणिक संस्थेचे प्रमुख अध्यक्ष विभाग सदस्याचे प्रतिनिधी, व्यवस्थापन प्राधीकरण वरिष्ठ प्रशासकीय कर्मचारी, सदस्यांकडून नामनिर्देशित विद्यार्थी, स्थानीक समाज, माजी विद्यार्थ्यांकडून

नामनिर्देशित नियोक्ते, भागधारक, उद्योगपती, IQAC चे समन्वयक किंवा संचालक म्हणुन प्रतिनिधीत्व करणारे वरिष्ठ शिक्षक असते.

IQAC फायदे :

NAAC मान्यता प्रक्रियेतील IQAC चे पुढील १० फायदे

१. सर्वात्म्य पध्दती : IQAC कामाच्या धोरणाच्या स्पष्टतेची हमी देते आणि भागधारकांना सध्याच्या कामाचा तंत्राचा / प्रक्रियेचा पुन्हा विचार करण्यास सक्षम करते.
२. दर्जेदार संस्कृतीचे अंतर्गतीकरण : सततच्या मुल्यमापन पध्दतीमुळे उच्च शिक्षण संस्थामध्ये दर्जेदार शिक्षण संस्कृतीचे अंतर्गतीकरण तयार करणे शक्य होते.
३. विभागाचे उत्तम सहकार्य: IQAC, HEI च्या विविध विभागामध्ये चांगले सहकार्य सुनिश्चित करणे आणि स्टेकहोल्डर्स कडून वारंवार मुल्यांकन आणि अभिप्राय सवादातील अंतर मिळते.
४. HEI चे सुधारित कार्य : पारदर्शिकता आणि मुल्यमापनांच्या मोठ्या पातळीसह संस्था अधिक चांगले निर्णय घेण्यास आणि त्यांच्या एकूण कामकाजात सुधारणा करण्यास सक्षम बनविते.
५. योग्य दस्तावेजीकरण : IQAC प्राध्यपकांना योग्य रित्या प्रामाणीक कागद पत्रे तयार करण्यास आणि NAAC मुल्यांकन प्रक्रियेस भविष्यातील संदर्भासाठी त्यांचे रेकॉर्ड ठेवण्याची परवानगी देते.
६. R&D ला प्रोत्साहन : IQAC, HEI ला R&D वर लक्ष देण्यास आणि शिक्षकांना सशक्त करून भविष्यासाठी तयार करण्यास प्रोत्साहित करते.
७. अधिक प्रारदर्शिकता : IQAC पिअर टिम सर्व दस्तावेज, पुरावे आणि तक्ते पडताळते आणि HEI ला येणाऱ्या आव्हानांचे निराकरण करते.
८. प्रकल्प आधारित आणि सेवा आधारित : शिक्षण प्रकल्प आधारित शिक्षण तसेच सेवा आधारित शिक्षणांचा समावेश करून विद्यार्थ्यांना व्यवहारीक ज्ञानाचे मुल्य शिकवले जाते.
९. व्यवसायीक पध्दती बदल : विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक दृष्ट्या विकसीत होण्यासाठी तसेच कौशल्य विकसीत करण्यास मदत करण्यासाठी IQAC तील विविध कार्यक्रम आणि व्यवसायीक तंत्राची व्याख्याने आयोजित करण्यास प्रोत्साहित करते.
१०. ग्लोबल प्लॉटफॉर्म : पारंपारीक अध्यायपन शिक्षण संस्कृतीच्या विपरीत IQAC विद्यार्थ्यांना " स्थानीक पातळीवर विचार करा, जागतीक पातळीवर कार्य करा " मानसिकता विकसीत करून जागतीक मंच प्रदान करण्याचा प्रयत्न करते.

IQAC च्या समन्वयकाची भुमिका :

सर्व सदस्याचे प्रभावि कामकाज सुनिश्चित करण्यासाठी IQAC च्या समन्वयकाची भुमिका महत्वपूर्ण आहे.. IQAC चे समन्वयक दर्जेदार बाबीमध्ये तंज असलेली वरिष्ठ व्यक्ती असू शकते. ती एक पुर्णवेळ कार्यकर्ती असू शकते किंवा सुरवातीला ती एक वरिष्ठ शैक्षणिक प्रशासक असू शकते. तिचा कामाच्या प्रक्रियेकडे जबाबदार दष्टीकोन असेल आणि सर्वात महत्वाचे म्हणजे ती NAAC साध्य करण्याच्या ध्येयावर काम करेल समन्वयकाला संगणक त्याची विविध कार्य आणि प्रभावी संप्रेषणासाठी वापराविषयी चांगले ज्ञान असणे आवश्यक आहे.

थोडक्यात IQAC समन्वयकाची भुमिका सर्व समिती सदस्यामध्ये सर्वात महत्वाची असते. एकंदरित समन्वयक हा "जहाजाचा कर्णधार" असतो.

Reference

1. www.iitms.com.in/block/what Dt-04/04/2022, 6.00 PM
2. [https://rcab.ac.in/English%20 website/iqac Dt-05/04/2022](https://rcab.ac.in/English%20website/iqac Dt-05/04/2022), 9.41 AM
3. hindi definition.com national - assessment and accreditation council-nacc-in-hindi Dt. 08/04/2022, 4.48 PM
4. Mr.vikaspedia.in/education/policy and schemes Dt.08/04/2022, 4.50PM

No.	Title of the Paper	Authors' Name	Page No.
1	Indian Agriculture – Issues And Challenges	Priyanka Wasnik	1
2	Indian Farmer Issues And Challenges	Mr. Meghraj Ramhari Shinde	8
3	Indian Farmers & Agriculture: Issue & Challenges	Dr. Arvind Mahadeorao Punwatkar	13
4	Indian Farming – Issues, Challenges & Avenues	Dr. Ramakant P. Gajbhiye Dr. Chandrashekhar J. Gaikwad	16
5	Indian Farmer Yesterday And Today	Mr. D. D. Shinde	23
6	Impact of New Farm Act, 2020 on Farmers: An Overview	Dr. Ambadas B. Pande	27
7	Farm Bill 2020 – Pros And Cons	Dr. Akruiti Anup Bose	32
8	Critical Perspective of Ambedkar on New Farm Laws 2020	Ajay Chaudhari	37
9	Agitation Against Farm Laws & Politics of Maoist supporters	Dr. Shrikant B. Bhowate	43
10	Farmer and Agri. Price	RD Vaidkar / V K Khobarkar / NV Shende,	50
11	Farmer Protest and Government Response	Dr. Ramesh Gulabrao Suralkar	54
12	Economics Evaluation Of Price Parity Between Producers Prices And Msp Of Principal Crops In Akola District	MP Takote / K Vijayalakshmi3 / NV Shende,	58
13	Indian Agriculture: MSP and Privatization Issues in Agrarian Sector.	Rita Rani	62
14	Issues MSP, Privatization policy & Agriculture	Alka W. Patil	67
15	India's GDP and Agriculture	Dr. Akruiti Anup Bose	73
16	Sustainable And Resource- Conservative Technologies For Adaptation Of Climate Change: A Study On Kadapa Ysr District Of Andhra Pradesh	Dr. Anitha Manne	79
17	Electricity Consumption In Agriculture And Gsdp Of Maharashtra	P.P. Wani / N.V. Shende	87
18	Contribution Of Agriculture To India's Gdp In Recent Years - A Study	Dr. K. Radhika/ S.Prasanna Kumar,	92
19	Impact of Globalization on Indian Agriculture	Prity Kale –Patil	96

**International Conference
On**

Marching Towards Self Reliant India

14th August 2021

Editor-In-Chief

Dr. Jitendra K. Aherkar

Co-Editors

Dr. Sharddha Anilkumar

Prof. Keshav Walke

Special Issue Peer Reviewed Journal

E-ISBN: 978-93-5493-040-9

ORGANISED BY

Arya Vidya Sabha

Dayanand Arya Kanya Mahavidyalaya, Jaripatka, Nagpur

&

Matru Sewa Sangh Institute of Social Work Nagpur

&

MKLM's

BL Amlani College of Commerce & Economics

JVPD Scheme, Vile-Parle (west), Mumbai-56

MARCHING TOWARDS SELF-RELIANT INDIA

First Edition: 14th August 2021

Peer Review Committee Members:

Dr.Sujata Chakravorty
Associate Professor & HOD English
IQAC Co-ordinator, DAKM, Nagpur

Dr.Prince Ajaykumar T.Agashe
Librarian & IQAC Co-ordinator
Matru Sewa Sangh Institute of Social Work, Nagpur

Dr.Aruna Singham
IQAC Co-ordinator
BL Amlani college of Commerce and Economics
Vile-Parle Mumbai.

Published By:

B.L.Amlani College of Commerce & Economics
M.R.Nathwani College of Arts,
N S Road.06, JVPD Scheme, Vile Parle(W)
Mumbai – 400056.
E-mail : jaherkar@gmail.com

Cover Design:

Printer : B.L.Amlani College of Com. & Eco.
M.R.Nathwani College of Arts,
N S Rd.6,JVPD Scheme, Vile Parle(W),Mumbai-56.

Print Partner: Taran Publishing House, Haryana

Price: Rs. 500/-

ISBN: 978-93-5493-040-9

Students Perception of Online and Class Room Learning

Dr. Gokula Bhalerao
Associate Professor
& Head Department of Home Economics
S. S. Girls' College, Gondia

Abstract

Educational institutions in India are currently based only on traditional methods of learning that is face- to – face lectures in a class room. The sudden out break of a deadly disease called covid-19 shook the entire world. The world health organization declared it as a pandemic.

This situation challenged the education system across the world and forced educators to shift to an online mode of teaching overnight.

Students already had the experience of class room learning and because of this out break they also experience online learning.

The present investigation is done to know the perception of students about class room and online learning, as well as to know is any difference found in both type of learning perception.

Present study is conducted in Gondia district. Structured interview schedule was develop to collect the information from students. Total 130 college going student were selected randomly from different stream. Data was collected by online google form. Statistical analysis was done by computing frequency and percentage. For knowing difference chi square test is apply. is concluded that students perception about classroom learning was significant and about online study was insignificant. There is difference between perception of student's about classroom and online learning.

Key word-

Class room learning, online learning, students perception

Introduction

Class room teaching is the method where the teacher/tutor meets the students in person, in an actual class of bricks and walls and delivers the lesson/lecture. It

helps young students to be disciplined, efficiently interact with others, maintain regularity and schedule.

In online teaching all the courses and lectures are delivered online. There is no class with students in it which is being taken by a lecturer. It is the education that takes place over the Internet.

Educational institutions in India are currently based only on traditional methods of learning that is face- to – face lectures in a class room. The sudden out break of a deadly disease called covid-19 shook the entire world. The world health organization declared it as a pandemic.

This situation challenged the education system across the world and forced educators to shift to an online mode of teaching over night.

The covid-19 pandemic out break forced many schools and colleges to remain closed temporarily. As per the assessment of researchers, it is uncertain to get back to normal teaching any time soon. Online mode of learning is easily accessible and can even reach to rural and remote arias.

The several explosion of corona virus disease can make us add one more argument in terms of online learning that is, online serves as a panacea in the time of crisis. That's why many school and colleges adopted this method of online teaching.

Students already had the experience of class room learning and because of this out break they also experience online learning.

The present investigation is done to know the perception of students about class room and online learning, as well as to know is any difference found in both type of learning perception.

Objective

1. To know perception of students regarding class room learning.
2. To know perception of students regarding class room .
3. To know difference about perception of class room and online learning.

Some How		No		Statistical Significance χ^2 value at DF=2
Frq	%	Frq	%	
21	15	7	5	$\chi^2=139.31;P<0.05$
24	17.1	11	7.9	$\chi^2=116.28;P<0.05$
19	13.6	13	9.3	$\chi^2=120.41;P<0.05$
22	15.7	13	9.3	$\chi^2=110.2;P<0.05$

80.7	15	10.7	12	8.5	$\chi^2=141.54;P<0.05$
70	30	21.4	12	8.5	$\chi^2=88.16;P<0.05$
75	29	20.7	6	4.2	$\chi^2=120.14;P<0.05$
80.7	19	13.6	8	5.7	$\chi^2=142.74;P<0.05$
47.1	22	15.7	52	37.1	$\chi^2=1.04;P>0.05$
75.7	20	14.3	14	10	$\chi^2=113.55;P<0.05$
77.1	18	12.9	14	10	$\chi^2=121.09;P<0.05$

31.4	53	37.9
36.4	52	37.1
34.3	54	38.6
41.4	61	43.6
39.3	56	40
62.9	27	19.3
35.7	51	36.4
38.6	47	33.6

was found ($\chi^2=120.41;P<0.05$) significant and online learning it was found ($\chi^2=4.58;P>0.05$) insignificant.

Both table shows significant difference about communication with teachers.

It was observed in table no 1 about classroom room environment helping student's to understand course satisfied, the chi- square was found ($\chi^2=125.25;P<0.05$) significant and table 2 online learning was found ($\chi^2=1.29;P>0.05$) insignificant. Table no 1 and 2 indicate significant difference of classroom and online learning students perception about environment helpful to develop learning ability of students.

Table no 1 shows chi-square ($\chi^2=88.16;P<0.05$) significant difference about classroom learning helps comprehend the course material and about online learning it was found(=)Insignificant. Significant difference was observed about discuss problem and get solution in classroom and online learning, environment better for study.

Table 1 and 2 indicate insignificant difference about technical problems occurred, but about discipline in class room learning it was found ($\chi^2=113.55;P<0.05$) significant and in online learning it was found ($\chi^2=1.88;P>0.05$) insignificant.

About social development in class room the difference was found ($\chi^2=121.09;P<0.05$) significant on the other hand about online learning it was found ($\chi^2=2.4;P>0.05$) insignificant.

Online learning can as good or even better than in person class room learning. Research has shown that student in online learning performed better than those receiving face- to – face instruction, but it has to be done right.

Result

Present study is about perception of students about class room and online learning. It is concluded that students perception about classroom learning was significant and about online learning it was insignificant. There is difference between perception of student's about classroom and online learning.

Reference

1. [https:// Journals.sagepub.com.journal of educational technology system](https://Journals.sagepub.com/journal-of-educational-technology-system)
Online learning: A Panacea in the time of covid-19 crisis.
2. Students perception of online or face to face learning and social media in hospitality, research and tourism. Mary, Melany, T. Paheliyan.
3. <https://www.meruinternationalschool.com/classroom-teaching-vs-online-teaching/>
4. <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://msutoday.msu.edu/news/2020/ask-the-expert-online-learning-vs-classroom-learning&ved=2ahUKEwjK5oLk2aXyAhW04HMBHeDEADAQFnoECBQQAQ&usg=AOvVaw1AuhNUDYhJuvscGtxddJVj>
5. <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.indiatoday.in/amp/education-today/featurephilia/story/differences-between-classroom-and-online-learning-1731513-2020-10-14&ved=2ahUKEwjK5oLk2aXyAhW04HMBHeDEADAQFnoECB8QAQ&usg=AOvVaw2QN0OTcoKpiJ6-dVN08e5D&cf=1>

